

Kampen for tilværelsen

Når tannbørsten er luksus, er tennenes kamp for å overleve hard. En virkelighet Mexicos landsbytenner kjenner så altfor godt.

Den eldre karen og kona sitter og venter utenfor en av salene til Det odontologiske fakultetet ved Universitetet Benito Juárez i Oaxaca sør i Mexico. Når det er hans tur til å bli undersøkt av tannlegestudent Magdalena Luna Martínez, legges stråhatten på gulvet.

– Vi må gjøre en rotfylling, forteller Magdalena etter å ha tatt røntgen.
– Men før vi kan gjøre noe må du ta en antibiotikakur fordi du har en infeksjon i tannkjøttet. Kona tar fram de 30 pesosene, det vil si i underkant av 20

kroner, som røntgenbildene koster mens hun lytter oppmerksomt til Magdalenas forklaring på hvorfor mannen har så store smerter i munnen. Det er på tide å ta fatt på hjemturen

– Vi måtte reise langt for å komme hit, sier mannen før han setter på seg stråhatten og tar farvel. På den meksikanske landsbygda er det mange som har lang vei til tannlegen. Når det i tillegg verken er rom for tannbørste eller tannkrem på budsjettet, blir resultatet mange tannløse glis.

Fattigdommens flekkende tenner

– På landsbygda er ikke karies det største problemet, sier Víctor Antonio Ricardez Espinoza. Direktøren for odontologifakultetet forteller at periodontale plager er hovedårsaken til at folk her mister tennene. Det tradisjonelle kostholdet med maistortillas, bønner og lite sukker, som dominerer på bygdene, gjør beboernes tenner friskere.

– Ofte mister folk tenner som er helt friske, men som ikke har feste lenger på grunn av problemer i tannkjøttet, sier han.

Det er ikke alltid nødvendig å trekke tennene, men fordi dette som regel er den billigste løsningen, velger mange denne utveien. Dilemma som dette var hverdagskost for Miguel Ángel Ramírez Cruz under praktikantperioden hans ved et offentlig helsesenter oppe i fjellene i Oaxaca.

– Folk kom til meg med store smerter og ba meg trekke tennene deres, forteller han.

– Selv om jeg forklarte dem at tennene kunne reddes, insisterte de på å fjerne dem. Det finnes ingen helt gratis tannlegebehandling for verken barn eller voksne i Mexico. Ved de offentlige helsestasjonene som har tannlegetilbud, koster en plastfylling 14 kroner mens amalgamfyllingen er verdt 8 kroner. De lave prisene til tross, for

personer som ikke har råd til mat på bordet, er de likevel høye.

Miguel Ángel utfører i dag siste del av praksisperioden sin ved den offentlige helsestasjonen, Sector Salud 1, i Oaxaca by. Fattigdommen er her mindre enn ute på landsbygda, men odontologisk ansvarlig ved senteret, Delia Enríquez Habib, forteller om hvordan tannlegene her stadig søker etter hjelp fra det offentlige til å dekke behandlingskostnadene for personer som ikke har mulighet til å betale dette selv.

– Vi kan ikke la en person reise herifra uten å bli behandlet, sier hun. Det er også vanlig å se tannlegene løpe rundt på kollegaenes kontorer på leting etter gratis medisinerprøver som kan hjelpe pasientene deres.

– Mange ganger ender vi opp med selv å betale pasientenes medisiner, sier Delia.

Forebyggende frustrasjon

Helsestasjonen har også en viktig forebyggende funksjon. Delia og resten av tannlegene ved senteret besøker jevnlig skolene i området for å snakke om betydningen av en god tannhygiene.

– Vi lærer barna grunnleggende ting som hvordan de bør pusse tennene, bruken av tanntråd samt at vi gir dem fluor, forteller Delia. Normen i Mexico tilsier at alle barn skal gis fluor, men tannlegene vurderer dette i hvert enkelt tilfelle. Høye verdier av fluor i drikkevannet gjør at flere har fluorose.

– Det mangler mye informasjon blant befolkningen, mener Delia. Til tross for at vi arbeider både med lærere, foreldre og barna, synes jeg det er frustrerende å ikke se bedre resultater av innsatsen vi gjør. Nitti prosent av Mexicos befolkning rammes av karies, og Delia ser ingen lysning i kariestunnelen, snarere tvert i mot.

– Det blir stadig mer karies, mener

Direktøren for odontologifakultetet ved Universitetet i Oaxaca, Víctor Antonio Ricardez Espinoza, forsøker å motivere studentene til å arbeide på landsbygda etter endt studietid. – Det er der det virkelig er behov for tannleger, sier han.

hun. Ei tolv år gammel jente har akkurat vært inne til sjekk. Fjorten hull var resultatet. Delia inntar en streng mine ovenfor moren for å få henne til å forstå hvor viktig det er at datteren kommer til neste tannlege-time, og at hun er nøyer med tannhygien.

– Slike tilfeller er ganske fortvilende, innrømmer Delia etterpå. Den gjengse meksikaners kosthold inneholder dessuten for mye karbohydrater.

Spesielt i mer urbane strøk spises det mye sukker. Nordamerikanske fast-foodkjeder bidrar også til sitt, og bruskonsumet er høyt. To liter brus koster kun seks kroner, hvilket er det samme som én liter melk.

– Jeg snakker alltid om hvor viktig kostholdet er når jeg besøker skolene, sier Delia.

Hun mener for øvrig mangelen på fiberrik mat også er en viktig årsak til økningen i feil tannstilling blant barn.

– Barna tygger mindre, og dette fører til at utviklingen mellom ben og muskler ikke er harmonisk og tennenes mellomrom blir trangere, sier hun. I følge tannlegen har mellom førti og femti prosent av barna hun er i kontakt med defekt tannstilling. Ortopedene har derfor mer enn nok jobb.

Laserframtid

Når en beveger seg i Oaxaca by og forstedene rundt, er det ikke langt mellom hver gang bokstavene «Dentista» og «Consultorio Dental», hvilket betyr

En del av praksisen for avgangselevne ved odontologisk fakultet består i å gi tannlegetimer for en billig penge. Her undersøker Magdalena Luna Martínez en eldre kar som sammen med kona har reist langt for å få sjekket tennene.

«Tannlege» og «Tannlegekontor», lyser opp på murveggene.

– Det er et problem at en så stor del av Mexicos tannleger jobber på private tannlegekontorer i byene, forteller Víctor Antonio, direktør ved odontologifakultet. Konkurransen om pasientene er stor, og timelista ikke alltid like full.

– Men hvis vi tannleger flytter oss mer ut på landsbygda, så kommer ingen til å sulte, for behovet for tannhelsetjenester i distriktene er meget stor, fortsetter Víctor Antonio. Universitetet har en egen henger som studentene reiser rundt med for å tilby tjenestene sine, men når de skal ut i arbeidslivet, foretrekker de å forbli i mer urbane strøk.

De fleste private tannleger bruker i dag plast- og porselensfyllinger mens det på de offentlige helsestasjonene fortsatt brukes mye amalgam.

– Men amalgam er på vei ut, som i de fleste andre land, påpeker Víctor Antonio. Vi må riktignok undervise studentene i bruken av amalgam siden det offentlige fremdels bruker dette. På tannklinikken, Ortodoncia 3000, i Oaxaca by, er amalgam fortid. Pasientene forlater vanligvis klinikken med porselensfyllinger. Spesialiteten her er imidlertid laser.

– Med laser er inngrepene i tennene minimale, forteller Adriana Bustamante Zárate. Vi er ikke i kontakt med nervene, derfor er det ikke smertefullt, og vi trenger sjelden å bruke bedøvelse.

Ved hjelp av vannspray og laser fjernes karies og ømfintlighet ovenfor varme og kulde. I behandlingen av bakterier og hevelser i tannkjøttet er laseren også effektiv.

– Den største fordelen med denne teknologien er at den desinfiserer

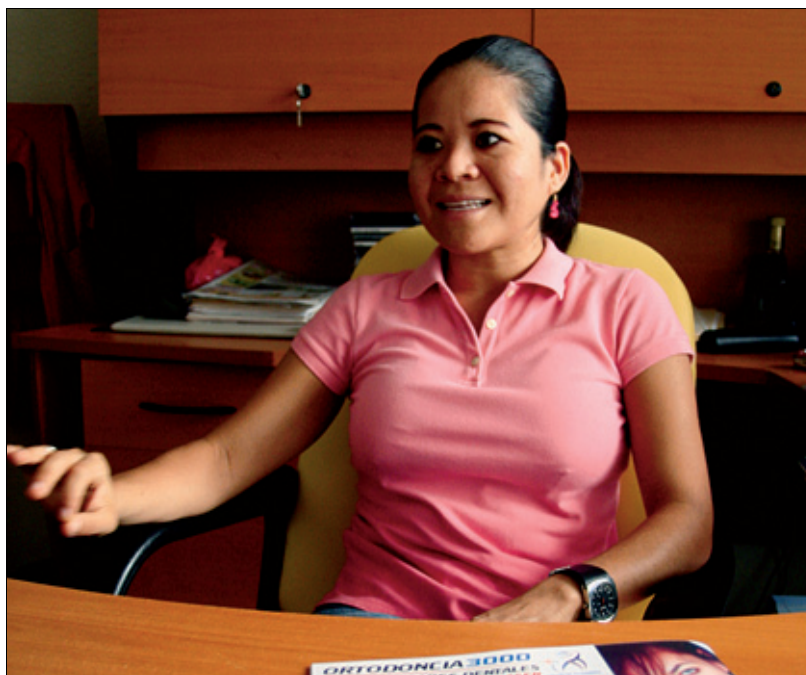
meget godt, sier Adriana. Laserenergien utvikler en så høy temperatur at alle bakterier dør.

Tannlegen mener laser er framtiden, og hun tror den kommer til å bli uunnværlig innenfor den private så vel som i den offentlige tannhelsetjenesten.

– I dag er det mange som mister tennene på grunn av materialer som ikke anvendes slik det bør gjøres, mener hun. Både fattige og rike burde derfor ha tilgang til bedre materialer og teknologi.

Filosofien ved Ortodoncia 3000 er at laserteknologien skal komme ut til en så stor del av befolkningen som mulig. For personer med mindre økonomiske ressurser opererer de derfor med spesialpriser, og de gir dem lenger tid til å betale tannlegeregninga.

– Hovedproblemet med tannhelsen er riktignok hygienen, derfor bruker jeg i blant to-tre tannlegebesøk på å lære pasientene å pusse tennene ordentlig uten at jeg tar betalt, sier

Adriana Bustamante Zárate arbeider ved tannklinikken Ortodoncia 3000 i Oaxaca. De er byens laserpionerer. – Den største fordelen med laser er at den desinfiserer meget godt, sier Adriana.

Adriana. I likhet med Víctor Antonio og Delia praktiserer hun derfor mottoet om at en god tannlege er en som gir pasientene en hjelpende hånd selv om vedkommende ikke alltid har mulighet til å betale, en hjelpende hånd som bistår Mexicos tenner i deres kamp for tilværelsen.

– En hjertelig takk er dessuten mye

mer tilfredsstillende enn pengene behandlingen koster, sier Víctor Antonio.

*Tekst: Tone Aguilar
Foto: Marco Aguilar*